

HINDAMISSTANDARD

noorem-viipekeeletõlk, tase 5

Hindamisstandardi sisukord:

1. Üldine teave
2. Kutse taotlemiseks nõutavad dokumendid ja nende menetlemine
3. Kompetentside hindamine
4. Hinnatavad tööosad ja hindamismeetodid
5. Hindamismeetodite kirjeldus
6. Hindamistulemuste vormistamine

1. Üldine teave

- 1.1. Käesolev hindamisstandard on viipekeeletõlgi kutse taotleja kutseoskuste hindamise protseduurireegleid sisaldav dokument, mis reguleerib kutse ***noorem-viipekeeletõlk***, tase 5 kompetentside hindamist.
- 1.2. Kutse taotleja kompetentse hindab kutsekomisjoni¹ poolt moodustatud erinevatest osapooltest koosnev hindamiskomisjon.
- 1.3. **Hindamiskomisjoni tööülesanded**
 - 1.3.1. Hindamisel juhindub hindamiskomisjon oma tegevuses kehtivast kutseseadusest, kutsestandardist, kutse andmise korrast, EVK kutsekomisjoni töökorra- ja käesolevast hindamisstandardist.
 - 1.3.2. Kutsekomisjoni poolt määratud hindamiskomisjoni esimees korraldab ja juhib hindamiskomisjoni tööd, liikmete omavahelist suhtlust või kutsub vajadusel kokku töökoosoleku.
 - 1.3.3. Hindamiskomisjoni liikmete kohustuseks hindamisprotsessis on:
 - 1.3.3.1. osaleda koosolekutel;
 - 1.3.3.2. tutvuda *noorem-viipekeeletõlk*, tase 5 kompetentsinõuetega;
 - 1.3.3.3. teadvustada hindamise põhimõtteid ja hindamisaluseid;
 - 1.3.3.4. tutvuda kutse taotleja kirjalikult esitatud materjalidega;
 - 1.3.3.5. vaadelda ja hinnata kutse taotleja poolt esitatud kirjalikke ja suulisi esitlusi ja ülesandeid.
 - 1.3.4. Kutse taotlejale antakse kutse *noorem-viipekeeletõlk*, tase 5 kutsekomisjoni otsusega juhul, kui kutse taotleja on hindamise käigus tõendanud kutsestandardis esitatud kohustuslike ja kutset läbivate kompetentside olemasolu.
- 1.5. Kutse taotlemiseks nõutavad dokumendivormid on saadaval kutse andja kodulehel www.evkyt.ee ja need tuleb täita vastavalt juhisele ning esitada määratud tähtajaks elektroonselt või paberikandjal allkirjastatuna aadressile evkyt@evkyt.ee.

¹ Kutsekomisjon on kutse andja (Eesti Viipekeeletõlkide Kutseühing (lühend EVK)) poolt moodustatud ja Teeninduse Kutsenõukogu poolt kinnitatud organ.

2. Kutse taotlemiseks nõutavad dokumendid ja nende menetlemine

- 2.1. Kutse taotleja esitab kutsekomisjonile määratud tähtjaks alljärgnevad dokumendid²:
 - 2.1.1. sooviavaldus;
 - 2.1.2. kutsealase tegevuse ja eneseanalüüs;
 - 2.1.3. isikut tõendava dokumendi koopia;
 - 2.1.4. omandatud haridust tõendava dokumendi koopia;
 - 2.1.5. eriarsti tõendi normaalse kuulmise (nõutav isikul, kelle üheks töökeeleks on suuline keel) ja nägemise kohta;
 - 2.1.6. maksekorralduse koopia (või muu kinnitus) kutse andmisega seotud kulude tasumise kohta.
- 2.2. **Dokumentide menetlemine**
 - 2.2.1. Kutsekomisjoni poolt määratud isik registreerib ja kontrollib kutse taotleja poolt esitatud **sooviavalduse ja nõutud dokumentide olemasolu ning vorminõuetele vastavust** (5 tööpäeva jooksul alates dokumentide laekumise tähtjast).
 - 2.2.2. Juhul kui esitatud dokumendid ei vasta kutse andmise korras sätestatud nõuetele, toimub taotleja nõustamine ning tehakse ettepanek puuduste likvideerimiseks, täienduste või paranduste sisseviimiseks ja määratakse korrigeeritud dokumentide esitamise uus tähtaeg.
 - 2.2.3. Kutseeksami lubamise, eksami toimumise aja ja koha ning kutseeksami läbiviimise reeglitest ja ajakavast teavitatakse kutse taotlejat e-kirja teel (hiljemalt 7 kalendripäeva jooksul alates dokumentide esitamise tähtja möödumisest arvates).
 - 2.2.4. Puuduste mittetähtaegse kõrvaldamise korral kutse taotlejat eksamile ei lubata.
 - 2.2.5. Dokumentide menetlemine lõpeb siis, kui kõik nõutavad ja vorminõuetele vastavad dokumendid on lõplikult registreeritud ja hindamiseks üle antud hindamiskomisjonile.

3. Kompetentside hindamine

- 3.1. Kutse taotleja kutsetegevuseks vajalikke kompetentside olemasolu vastavust kutsestandardis esitatud nõuetele (*noorem-viipekeeletõlk*, tase 5) hinnatakse varem esitatud kirjalike materjalide ja kutseeksamil demonstreeritud erinevate praktiliste ülesannete, analüüsi ja vestluse kaudu.
- 3.2. Kompetentse hinnatakse kokkuvõtvalt kombineeritud hindamismeetodil, milleks on:
 - 3.2.1. kirjalikult esitatud sooviavaldus;
 - 3.2.2. kirjalikult esitatud kutsealase tegevuse ja eneseanalüüs;
 - 3.2.3. kirjalikult sooritatud test;
 - 3.2.4. praktilised tõlkeülesanded kutseeksamil;
 - 3.2.5. suuliselt esitatud tõlketöö analüüs kutseeksamil;
 - 3.2.6. vestlus kutseeksamil.
- 3.3. **Kutseeksami ettevalmistamine**
 - 3.3.1. Kutseeksami materjalide koostamise korraldab kutsekomisjon.

² Esitatud dokumente ja kutse taotlemise tasu ei tagastata

- 3.3.2. Kutseeksami materjalid saadetakse hindamiskomisjoni liikmetele tutvumiseks hiljemalt eksamile eelneva tööpäeva jooksul.
- 3.3.3. Kutseeksami läbiviimiseks vajalike materjalide ja tehniliste vahendite olemasolu ning töökorra tagab kutsekomisjon.
- 3.3.4. Hindamiskomisjoni liikmete tööjaotuse ja hindamisega seotud tegevust, asjaajamist korraldab hindamiskomisjoni esimees.
- 3.4. **Kutseeksami läbiviimine³**
 - 3.4.1. Kutseeksamit juhib ja korraldab hindamiskomisjoni esimees.
 - 3.4.2. Kutseeksami sooritab kutse taotleja järgides kutsekomisjoni poolt koostatud ja kutse taotlejale esitatud protseduureegleid.
 - 3.4.3. Hindamisprotsessi kohta koostatakse hindamisprotokoll.
 - 3.4.4. Kutse taotleja kompetentse hindavad hindamiskomisjoni liikmed hindamiskriteeriumite järgi nõutud kompetentse kirjalikult ja suuliselt esitatud materjalide alusel.
 - 3.4.5. Iga hindamiskomisjoni liige täidab kutse taotleja kohta personaalse hindamislehe.
 - 3.4.6. Personaalsete hindamislehtede alusel koostatakse konsensuse põhimõttel iga kutse taotleja kohta üldine hindamisleht, kus on märgitud iga kompetentsi kohta kokkuvõttev hindamistulemus.
 - 3.4.7. Kutseksam loetakse sooritatuks, kui esitatud dokumentide ja kutseeksami alusel on tõendatud kõikide kutsestandardis nõutud kompetentside olemasolu.
 - 3.4.8. Hindamiskomisjoni liikmed hindavad erapooletult ja objektiivselt ning tagavad hindamisprotsessi käigus teatavaks saanud andmete konfidentsiaalsuse.
- 3.5. Hindamiskomisjoni liikmete poolt allkirjastatud hindamisprotokoll koos hindamislehtedega esitab hindamiskomisjoni esimees hiljemalt kahe tööpäeva jooksul kutsekomisjoni esimehele.
- 3.6. Hindamislehti ei väljastata. Personaalse hindamislehega on kutse taotlejal õigus tutvuda (5 tööpäeva jooksul paberkandjal, ühe kutsekomisjoni liikme juuresolekul).

4. Hinnatavad tööosad ja hindamismeetodid

Hinnatavad tööosad	Hindamismeetod
B.2.1 Tõlketöö korraldamine	Kombineeritud meetod (<i>test; kutsealase tegevuse ja eneseanalüüs; tõlketöö analüüs; vestlus</i>)
B.2.2 Tõlkimiseks valmistumine	Kombineeritud meetod (<i>test; kutsealase tegevuse ja eneseanalüüs; tõlketöö analüüs; vestlus</i>)
B.2.3 Tõlkimine (sh rollihoiak)	Kombineeritud meetod (<i>test; kutsealase tegevuse ja eneseanalüüs; praktilised tõlkeülesanded; tõlketöö analüüs; vestlus</i>)
B.2.4 Arendustöö	Kombineeritud meetod (<i>kutsealase tegevuse ja eneseanalüüs; vestlus</i>)

³ Kutseksam viiakse läbi varem kokkulepitud ajal ja kohas, eksami ajal on ruumis lubatud viibida ainult vahetult hindamisega seotud isikutel, kui kutsekomisjon ei ole otsustanud teisti.

B.2.5 Keeleoskus	Kombineeritud meetod (<i>kutsealase tegevuse ja eneseanalüüs; praktilised tõlkeülesanded; vestlus</i>)
B.2.6 Koostööoskus	Kombineeritud meetod (<i>kutsealase tegevuse ja eneseanalüüs; tõlketöö analüüs; vestlus</i>)
Kutsetöök vajalike teoreetiliste teadmiste olemasolu	Kombineeritud meetod (<i>test; kutsealase tegevuse ja eneseanalüüs; tõlketöö analüüs; vestlus</i>)
Kutsetöök vajalike isikuomaduste olemasolu	Kombineeritud meetod (<i>kutsealase tegevuse ja eneseanalüüs; tõlketöö analüüs; vestlus</i>)

5. Hindamismeetodite kirjeldus

- 5.1. **Kutsealase tegevuse ja eneseanalüüs** koosneb neljast osast ning esitatakse kirjalikult koos sooviva avaldusega.
 - 5.1.1. *Eneseanalüüs* sisaldab avatud küsimusi, mis aitavad kutse taotlejal iseendasse vaadata ja iseennast ja oma tegevusi hinnata. *Hinnatakse*, kui adekvaatselt kutse taotleja oskab oma kompetentse hinnata, endas muutusi märgata ning on motiveeritud enda uusi teadmisi või oskusi rakendama.
 - 5.1.2. *Varem sooritatud tõlketellimuse analüüs* sisaldab erinevaid teemablokke ja abiküsimusi, mis aitavad varem sooritatud reaalsel tõlketellimust (sh tõlketööd) kirjeldada, juhtunut analüüsida ning lahti mõtestada. *Hinnatakse*, kui võrd oskuslikult kutse taotleja hindab tõlkesituatsiooni eripära; on teadlik, kuidas tõlketellimusi vastu võtta ja tõlketöök valmistuda ning seda teostada (teenindada kliente ja vahendada kommunikatsiooni) tõlkesituatsioonis algusest lõpuni; on motiveeritud oma tegevust analüüsima (märkab ebaõnnestumisi, paneb tähele, missugused mõtted ja tunded teda juhivad ning kuidas ta nendele reageerib); oskab hinnata oma valikute võimalikku mõju tõlke kvaliteedile.
 - 5.1.3. *Erialane enesetäiendus* sisaldab teemablokke ja abiküsimusi selle kohta, mis aitab kutse taotlejal teadvustada oma kompetentse, märgata nõrkusi ja tugevusi. *Hinnatakse*, kui suur on kutse taotleja enda valmisolek tegeleda regulaarselt ja süsteemselt iseenda arendamisega ning vaimse ja füüsilise tervise toetamisega.
 - 5.1.4. *Muu kutsega seotud tegevus* sisaldab küsimusi kutsega seotud tegevuste kohta. *Hinnatakse*, kui võrd kutse taotleja ilmutab aktiivset huvi ja on teadlik valdkonnaga seotud aktuaalsetest probleemidest ning on ise valmis kutsetegevusse panustama⁴.
 - 5.1.5. *Test* sooritatakse kirjalikult kutseeksamil piiratud aja jooksul. Test koosneb 20. valikvastusega küsimusest kurtuse, kurtide kogukonna ja kultuuri, viipekeelet, tõlkimise ja tõlketeooria valdkonnast. *Hinnatakse* teoreetiliste teadmiste olemasolu viipekeelet, viipekeeletõlgi kutsest, tõlkimisest, kurtide kogukonnast ja kultuurist.
- 5.2. **Praktilised tõlkeülesanded kutseeksamil**
 - 5.2.1. Suuline tõlge aktiivsest töökeelest emakeelde (dialoog või monoloog). *Kuulja kutse taotleja sooritab* 3-minutilise viipekeelse teksti suulise tõlke. Tekst on valitud järgmistest valdkondadest: kodu ja perekond, igapäevane asjaajamine, töö, meditsiin, haridus,

⁴ Kõikide alapunktide juures pööratakse tähelepanu ka kirjalikule eneseväljendusele (mõtete selgus, loogilisus, argumenteeritus), teksti keelelisele korrektsusele ning analüüsi sisukusele (usaldusväarsus, põhjalikkus, adekvaatsus)

sotsiaalala, teenindus, vaba aega ja kultuur. Hinnatakse viipekeelest arusaamist (nõutav vähemalt B2 tase) ja eesti keele suulist väljendusoskust (nõutav vähemalt C2 tase). Tõlkes hinnatakse tõlke arusaadavust (kui sidus, terviklik, ladus, veenev, kultuuri eripära arvestav on tõlge), adekvaatsust (kui täpne ja originaalilähedane on tõlge), keelelist korrektsust (kui kuuldav, diktsioonilt selge, ilma lähtekeele mõjuta on tõlge).

Kurt kutse taotleja sooritab 3-minutilise viipekeelse teksti (esitatud rahvusvahelises viiplemites) suuline tõlge eesti viipekeelde. Tekst on valitud järgmistest valdkondadest: kodu ja perekond, igapäevane asjaajamine, töö, meditsiin, haridus, sotsiaalala, teenindus, vaba aega ja kultuur. Hinnatakse rahvusvahelisest viiplemisest arusaamist (nõutav vähemalt B2 tase) ja eesti viipekeele suulist väljendusoskust (nõutav vähemalt C2 tase). Tõlkes hinnatakse tõlke arusaadavust (kui sidus, terviklik, ladus, veenev, kultuuri eripära arvestav on tõlge), adekvaatsust (kui täpne ja originaalilähedane on tõlge), keelelist korrektsust (kui kuuldav, diktsioonilt selge, ilma lähtekeele mõjuta on tõlge).

5.2.2. Emakeelse kirjaliku teksti tõlge aktiivsesse töökeelde

Kuulja kutse taotleja sooritab kirjaliku teksti (1000-1600 tähemärki) tõlkimise viipekeelde. Teksti temaatika on valitud järgmistest valdkondadest: kodu ja perekond, igapäevane asjaajamine, töö, meditsiin, haridus, sotsiaalala, teenindus, vaba aega ja kultuur. Hinnatakse kirjaliku teksti mõistmist (nõutav vähemalt C2 tase) ja viipekeelset väljendusoskust (nõutav vähemalt B2 tase). Tõlkes hinnatakse arusaadavust (kui sidus, terviklik, ladus, veenev, kultuuri eripära arvestav on tõlge), adekvaatsust (kui täpne ja originaalilähedane on tõlge), keelelist korrektsust (kui selge, ilma lähtekeele mõjuta on tõlge). Hinnatakse ka viipevara valikut, viipelausete grammatilist õigsust, lõpetamata lausete ja mõtete ning põhjendamatute muudatuste ja täienduste olemasolu.

Kurt kutse taotleja sooritab kirjaliku eestikeelse teksti (800 - 1000 tähemärki) tõlkimise eesti viipekeelde. Teksti temaatika on valitud järgmistest valdkondadest: kodu ja perekond, igapäevane asjaajamine, töö, meditsiin, haridus, sotsiaalala, teenindus, vaba aega ja kultuur. Hinnatakse kirjaliku teksti mõistmist (nõutav vähemalt B2 tase) ja viipekeelset väljendusoskust (nõutav vähemalt C2 tase). Tõlkes hinnatakse arusaadavust (kui sidus, terviklik, ladus, veenev, kultuuri eripära arvestav on tõlge), adekvaatsust (kui täpne ja originaalilähedane on tõlge), keelelist korrektsust (kui selge, ilma lähtekeele mõjuta on tõlge). Hinnatakse ka viipevara valikut, viipelausete grammatilist õigsust, lõpetamata lausete ja mõtete ning põhjendamatute muudatuste ja täienduste olemasolu.

5.2.3. Kirjalik tõlge aktiivsest töökeelest emakeelde (dialoog või monoloog)

Kuulja kutse taotleja sooritab 3-minutilise viipekeelse teksti tõlkimise kirjalikku eesti keelde. Teksti temaatika on valitud järgmistest valdkondadest: kodu ja perekond, igapäevane asjaajamine, töö, meditsiin, haridus, sotsiaalala, teenindus, vaba aega ja kultuur. Hinnatakse viipekeelest arusaamist (nõutav vähemalt B2 tase) ja eesti keele kirjalikku väljendusoskust (nõutav vähemalt C2 tase). Tõlkes hinnatakse arusaadavust (kui sidus, terviklik, ladus, veenev, kultuuri eripära arvestav on tõlge), adekvaatsust (kui täpne ja originaalilähedane on tõlge), keelelist korrektsust (kui selge, ilma lähtekeele

mõjuta on tõlge), tähelepanu pööratakse ka õigekirjale.

Kurt kutse taotleja sooritab 3-minutilise eesti viipekeelse teksti tõlkimise rahvusvahelisse viiplemisse. Teksti temaatika on valitud järgmistest valdkondadest: kodu ja perekond, igapäevane asjaajamine, töö, meditsiin, haridus, sotsiaalala, teenindus, vaba aega ja kultuur. Hinnatakse rahvusvahelisest viiplemisest arusaamist (nõutav vähemalt B2 tase) ja eesti viipekeele väljendusoskust (nõutav vähemalt C2 tase). Tõlkes hinnatakse arusaadavust (kui sidus, terviklik, ladus, veenev, kultuuri eripära arvestav on tõlge), adekvaatsust (kui täpne ja originaalilähedane on tõlge), keelelist korrektsust (kui selge, ilma lähtekeele mõjuta on tõlge).

5.2.4. Tõlketöö analüüs

Kutse taotleja analüüsib kirjeldatud tõlketööd vastavalt esitatud küsimustele. Analüüsis kajastuvad alljärgnevad teemad:

- missugust eelinformatsiooni on antud tõlketöö vastuvõtmisel vaja teada;
- kuidas antud tõlkesituatsiooniks tuleks valmistuda, kust ja missugust teavet otsida;
- missugused ergonoomilised tingimused ja tehnilised vahendid peavad olema tagatud;
- mille vastu viipekeeletõlk antud tõlketöö vastuvõtmisel kindlasti ei tohiks eksida;
- missugune on viipekeeletõlgi roll ja käitumine antud tõlkesituatsioonis.

Hinnatakse viipekeeletõlgi kutse-eetika nõuete tundmist, analüüsi- ja arutlemisoskust, erinevate lahenduste märkamist, ettepanekute argumenteeritust, pakutavate lahenduste reaalsust ning loovat lähenemist. Hindamisel pööratakse tähelepanu ka sellele, kui võrd neutraalselt, erapooletult ja rolliteadlikult kutse taotleja olukorda hindab ning kui veenvalt, enesekindlalt ja viisakalt oma arvamusi esitleb.

5.2.5. Vestlus

Vestluse käigus vastab kutse taotleja kutsekomisjoni liikmete küsimustele, mis aitab välja selgitada kutse taotleja asjatundlikkust, hoiakuid ja iseloomuomadusi ning motivatsiooni töötamiseks viipekeeletõlgina. Küsimusi võib esitada konkreetselt sooritatud ülesannete kohta aga ka valdkonnaüleselt. Hinnatakse oskust oma mõtteid selgelt väljendada nii eesti keeles kui eesti viipekeeles, pingetaluvust, keskendumus- ja tähelepanuvõimet, head suhtlemisoskust ja koostöövalmidust, kui võrd argumenteeritud, teoreetiliste seisukohtadega põhjendatud on vastused ning kui võrd oskuslikult ja kiiresti suudab ümber lülituda ühest keelest teise.

6. Hindamistulemuste vormistamine

- 6.1. Lõplikud hindamistulemused kutse taotleja kompetentside kohta kajastuvad kutseeksami käigus hindamiskomisjoni poolt vormistatud **hindamisprotokollis**, millele lisanduvad **hindamislehed**.
- 6.2. Kutsekomisjoni otsusest kutse *andmise* või *mitteandmise* kohta teavitatakse kutse taotlejat hiljemalt 7. tööpäeva jooksul vastavalt kutse andmise korras sätestatule.
- 6.3. Lõpptulemus avalikustatakse kutseregistris, kuid seda vaid juhul, kui kutse taotleja on selleks sooviavalduses andnud nõusoleku (kinnituse).

- 6.4. Hindamistulemusi on võimalik vaidlustada vastavalt kehtivale *Kutsekomisjoni töökorrale* ja *Kutse andmise korrale*.